

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angelček“.

Štev. 12.

V Ljubljani, dné 1. decembra 1906.

Leto XXXVI.

Božična noč...

Nad zemljo božji duh vesla,
Zagrnen v biserne tančice;
Prižiga zvezde vrh nebá
In pesmi peva radostnice:
Ah, zvezde te, ta pesem dična,
Proslavlja tebe, noč božična!

Ljubó glasi se glas zvonov,
K polnočni vabi maši;
Tako pač pel je zbor duhov
Pastircem tam na paši.
Ob tem zvonjenju pesmi svete
Mi pevamo ti, božje Dete...

Ah, ljubimo te vsi srčno,
Ti Dete malo, šibko;
Prepevamo ti vsi glasno
Pred tvojo borno zibko...
Vsi srca ti poklanjamo,
O rajskem nebu sanjamo...

Ljubezen tvoja naj nas vse
Zagrinja, kot tančica,
Mladostno naše naj srce
Vedrijo tvoja lica;
Pri tebi kakor v senci palme
Nam duša peva svete psalme.

Izvolil sebi skromen stan
Si Bog je v bornem hlevi...
Da mogel bi kedaj zemljan
V nebo po zemski reví. —
Oj hvala tebi, Dete dično,
Na .to presveto noč božično!

Fran Žgur.

Sveti večer.

Česko spisal Václav Kosmák. Preložil Jožef Gruden.

peči prasketá ogenj in v beli svetli stianici je tako toplo. S peči diše jabolka. Starka si jih peče; nepečenih ne more več gristi. Na klopi pri peči sedi poleg ljubega ji kolovrata, pritiska z ного, slini z roko, gladi nit pa moža poslušá. Stari Rebernik sedi za pogrnjeno mizo poleg svetilke, počasi poka tobak, pije iz vrča pa bere v stari knjigi preradostni betlehemski dogodek. Zadaj ima mož dolge lase, spredaj pa pristrižene in kakor sneg bele. Ura tiktaka, vreteno pa brni; ogenj v peči prasketá, a vmes je čuti resne in počasne besede starčkove.

Zunaj pa se sliši rog, pokanje in lajanje in zvonjenje.

Pastir z dečki vred „žene čredo v Betlehem.“ Starček odloži knjigo pa gleda po sobi, kakor bi se čudil, zakaj ne hité njegoví sinoví za drugo mladino vun?

Ali stanica je prazna. Vstal je, natlačil pipo ter stopil k oknu, kakor bi hotel pogledati vun, dasi je bilo okno zamrzlo. Zdajci je odložil pipo, uprl lakti ob okno, zakril si obraz in vzdihnil. Žena je plakala pri peči.

— I, čemu pa jokaš spet? jo vpraša Rebernik.

— Pa še vprašáš, čemu? Vi možki ste res brez srca, in ste! Mili Bog, pred leti je bilo na ta večer pri nas drugače! Jožek, Janezek in France niso mogli pričakati, da so začuli rog, pa kakor srne so poskočili in bili prvi med dečki; a Nežika, revica, se je sukala, znašala, pospravljala, pomi-vala — in zdaj? — Vidiš? Žena je pokazala po prazni stianici, zastrla si obraz pa krčevito zaplakala.

„No, no, nikar no! — Kakor je božja volja — kakor je božja volja!“ jo je tolašil starček, a glas se mu je tresel. „Saj ni vendar nobeno sramotne smrti umrlo. Bolje je pač, da sta Janez in France padla tam daleč na Laškem, kakor bi se bila tako pohabila kakor oni Škrabčev Jakop, kaj ne?“

— O, da bi bila le živa, kaj bi tisto! Rada bi šla od hiše do hiše, da bi ju le še imela!

Rebernik je umolknil, pogledal ženo z ljubeznivim obrazom, prisedel k njej na klop, pogladil ji uvelo lice ter jo prijel za roko: „Lej jo no! Ne govôri tako, ženica ti ljuba! Kaj ti hoče! Saj imamo še Jožeta; morda se pa še vendar vrne domov.“

Starki je zaiskrilo oko — ali zmajala je takoj z glavo pa vzdihnila: „Sam Bog daj, da bi ga še enkrat videla! Ali petnajst let ni sluha ne duha po njem! Če bi bil še med živimi, bi me pač ne mogel pustiti v taki skrbi in žalosti. Saj je bil vendar zmeraj tako dober otrok. Sam Bog nebeški vé, kje že počivajo njegove kosti. O, ko bi nama bila vsaj hčerka živela. Dragi mi, s čim sva tako kazen zaslužila? Šesti mesec po svatbi je zatisnila oči in tako še vnuka nimava!“ Žena pa je naslonila glavo možu na ramo, kakor nekoč, ko ji je še cvetelo lice in ne lasje, in je Rebernik bil še trden kakor hrast, a ne kakor tresoči se trs.

Ogenj v peči je prestal prasketati, kolovrat ni brnel — le velika lesena ura na steni je žalostno tiktakala. Čas nikdar ne postoji — in najsi srce poka od bolesti.

Oba sta molče gledala ledene cvetlice na oknu, a tudi v srcu so jima vzcveteli spomini na davno davno mladost, na drage izgubljene otroke, na uničeno družinsko srečo. Žal, da so taki spomini tudi ledeni, kakor tamle cvetlice na šipi.

Pa je vstal starček, vzel v roke rožni venec, si prekrižal čelo in začel z ženo vred moliti. Nič nista rekla, zakaj in za koga hočeta. Saj sta vedela. Umela sta se brez besed.

* * *

Debel sneg je gazil po cesti proti vasi krepak mož. Bil je lep večer. S temnomodrega neba je svetil mesec in migljalo je milijon zvezd. A doli na beli zemlji se je lesketalo milijon isker. Grmi in drevesa so tiho in tajno stali kakor kristalne orjaške cvetice — brez barve, brez duha — in vendarle krasne. Zemlja ni niti dihala. Skozi prazni vzduh je bilo čuti zvončkanje zvoncev, rožljanje kraguljcev in lajanje psov tam daleč od vasi sem. Kroginkrog pa je bilo vse tako nekam tuje in vendar znano; tako krasno — a kakor usmev na obrazu ravnokar umrlega: brez gorkote, brez življenja. Tak utegne biti svet, v katerem prebivajo nekrščeni otroci: čaroben kakor mrtva lilija, a brez vira blaženosti, brez ogrevajoče ljubezni božje.

Ko je prišel popotnik k vasi, je postal, snel z glave klobuk ter si otrl čelo: hoja v debelem snegu ga je utrudila. Zagledavši nizko, s snegom pokrito hišo, vzdihne in zašepeče: „Bog vé, kaj delajo doma?“ No, pa saj je imel zakaj vzdihovati.

Pred petnajstimi leti — še kakor mladenič — je ostavil očetovo hišo. S culo na plečih je prepotoval vso domovino. Ta domovina je bila majhna: napotil se je v tujino, se prepeljal čez morje, tja, kjer mnogi „v novem svetu“ iščejo novega življenja in nove sreče, a ne pomislijo, da je pravi pravcati novi svet celo za morjem — v večnosti. — Življenje krog njega ga je omamilo, oslepilo, slabi zgledi so ga pokvarili. Pozabil je na Boga, pozabil na starše. Nič več jim ni pisal. Pred petnajstimi leti so prijeli zadnje pismo od njega. Mamon ga je oslepil, ljubezen mu je odpirala naročje. Oženil se je. Dobro se mu je godilo. Lahko bi bil pošiljal revnim staršem znatne podpore — ali ni se jih spomnil. Tedaj se ga je pa spomnil Bog. Žena, ki jo je vzel iz same grešne ljubezni, ga je zapustila in nedolgo potem umrla. Tudi edino dete mu je zaspalo v Bogu. In potem je prodal svoj obrt, stopil na ladjo, vrgel svojo lahkomišljeno preteklost v morje in odjadral v svoj rojstni kraj. Zdaj je stal pred majhno vasjo — sicer z dosti napolnjeno denarnico, ali s praznim srcem. Krenil je počasi v vas. Prigazil je k revni koči. Okna so bila razsvetljena, vrata odprta. Tiho je stopil v vežo ter poslušal. V stanici je čul pridušene glasove.

„Veš kaj, oče? Pomoliva še za Jožeta, da bi ga nama poslal ljubi Jezus nazaj, ako je še živ — da bi nama imel vsaj kdo zatisniti oči. „Če

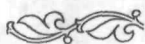
je pa že v večnosti, da bi mu svetila večna luč!“ je rekel ženski tresočič se glas — in v hiši se je spet glasil „Očenaš.“ Tujec se je odkril, padel v temni veži na kolena, položil gorko čelo na mrzli zid — in se milo zjokal. Kadar pa sta ona dva v stanici domolila, je odprl vrata in vstopil.

Rebernik se je ozrl, a ženica je vzkliknila „Ali si res prišel! Lej ga, lej ga!“

Jožef je padel pred njo na kolena.

Zunaj je zvonilo k polnočnici.

V majhni hoči so iznova praznovali rojstni dan edinega sina Jožeta. Vsi trije so šli v cerkev pa zahvaljevali Boga za srečno vrnitev.

Babica so prišli!

Babica gredo! — sta zažgoleda Gornikova dva: Pavlek in Pavlica. Odskočila sta od okna in stekla k materi.

„Mama, babica gredo, babica!“ sta šepetala venomer. „Saj gredo res in tudi pletenico imajo“, se ozro mati skozi okno in se nasmehljajo.

Radi so prihajali babica h Gornikovim, akoravno niso hodili lahko. Imeli so že čez sedemdeset križev. Brez palice bi se ne bili spustili od doma. Palica jim je bila zvesta spremljevalka na poti k hčeri in njunima otrokoma. Doma niso imeli takega drobiža — in stari materi je bilo dolgčas. Preveč prazno, preveč tiho in samotno jim je bilo po hiši in zato so radi ubrali pot pod svoje stare in trudne noge, da so, le prišli v živo Gornikovo družinico.

In prazni babica nikdar niso prišli. Rajši so ostali doma, če niso imeli kaj dati iz rok, kamor so prišli.

Prav vselej je bilo pa kaj za Pavleka in Pavlico. Ako ne drugega — par orehov, pest lešnikov, perišče suhih hrušek, nekaj je bilo že.

Kakó naj bi bili šli pa danes prazni na Gornikovo, ko je bil dan sv. Miklavža. Ta veseli otročji praznik je moralo biti kaj posebnega, zato so poiskali babica pletenico, jo dobro iztrkali in osnažili in naložili noter lepo in varno „miklavževino“ za Gornikovo dvoje.

Kar hudo je bilo dobri babici, ker doma ni bilo nikogar, ki bi mu sv. Miklavž napravil veselje. Zato vkljub burji in mrazu niso mogli strpeti, da bi ne šli h Gornikovim, da se ondi z malima povesele Miklavževega daru.

„Pa v takem!“ se začudijo Gornikova mati, ko stopijo babica v sobo.

„Kaj pa hočem? Sveti Miklavž je danes, pa pri nas doma nima nikomur prinesiti, sem pa sem prišla in prinesla tvojima, da bodeta pridna.“

V hipu sta bila pri babici — Pavlek in Pavlica. Njune oči so bile v veliki zadregi, ali naj gledajo babico v milo obličje ali pri pokrovu v njeno pletenico.

„Ej, babica, babica . . . babica, babica . . .“

„Takoj, takoj, le malo potrпита!“

Izmotali so se iz tople ogrinjače, v katero so bili oviti še celo čez glavo in so jo obesili pri gorki peči. Na to so šli k mizi in tam izložili

po vrsti iz pletenice lepe darove. Vse najlepše, kar sta kdaj dobila otroka, je bilo na mizi. Tu so bili volički, ovčice, tudi angelček in še celo rogati parkelj, vsi narejeni iz sladkega peciva, namešanega z orehovimi zrcni in

drugo sladkarijo, — vse dobro je za usta in želodček. Poleg tega žlahtno sadje, hruške in jabolka.

Glej, eno se je zvalilo na tla, na sredo hiše, pa nihče ne opazi, nihče ne pobere, vse je zaverovano v prelepe darove.

„Zdaj pa bo, imata že dosti! Pustimo tukaj in pojdimo k peči! Zdaj šele čutim mraz po kosteh, ko sem prišla na gorko.“

Vsa gruča je šla k dobro zakurjeni peči, in babica je začela pripovedovati otročičema:

„Vidita, ljuba moja, danes sta dobila darove, ker sta bila pridna. Zakaj pa ravno danes toliko več in toliko lepše kot drugekrati? Lejta, god svetega Miklavža je danes! Ta svetnik je bil še mladenič, ko je zvedel, da imajo pri neki hiši tri mlade pridne deklice. Ker so bili pa oče revni, bi morali dati te deklice služiti drugim ljudem. Sv. Miklavž je bil pa dober, zato se je bal, da ne bi hudobni ljudje teh deklic pohujšali in v hudo zapeljali. Zato je sklenil v svojem plemenitem srcu, da jim pomaga. Bil je bogat, zato jim je hotel dati dovolj denarja, da bi jim ne bilo treba v nevarnost. Ni pa želel, da bi ljudje izvedeli — hotel jim je pomagati skrivaj. Tri večere zapored je natihoma vrgel za vsako deklico posebej veliko možnjo denarja v hišo. Deklicam ni bilo treba hoditi v nevarno službo in so ostale dobre in pridne.“

Kar trenila nista mala dva, ko so pripovedovali babica lepo povest, zato so jima pa še pridejali:

„Vidita, v spomin na sv. Miklavža sem vama tudi jaz prinesla darove in tudi samo zato, ker sta bila pridna. Ko bi ne bila pridna, kar pa Bog obvaruj, potem bi ne dobila ničesar.“

Slišala sta pa tudi, kako so se smilile one deklice sv. Miklavžu, ker bi morale zapustiti domačo hišo in svoje starše. Zakaj so se mu pa smilile? Zato, ker je otrokom silno hudo b.ti pri tujih ljudeh in, ker je služiti težko za telo in nevarno za dušo.

Vama ni treba iti od hiše, vama ni treba služiti, ker vaju imajo starši s čim preživiti. Bodita zato Bogu in staršem hvaležna!“ F. G.

Naši dnevi.

Pokojno zemlja sniva,
Odeta v plašč teman,
Nadaleč vse počiva,
Dolina, holm in plan.

Le čez poljano širno
Potok hití, hití;
Tožeče in nemirno
V tihotno noč šumi.

Tako nam dnevi boja
Nevzdržema beže . . .
A pride čas pokoja,
Ko to zamre srce . . .

Taras Vaziljev.

Božična slika.

Spisal Václav Kosmák. Preložil Jožef Gruden.

Na trgu je bilo vse polno sani z božičnimi drevesci. Klančar z Lesnega brda je imel največja, skoraj tri metre visoka in lepo košata. Držal je vsako drevesce dve kroni in več.

Stari Klančar ima kožuh s povreslom zvezan, stopica v snegu ter poka tobak iz kratke pipe. Zdajpazdaj udari z rokami ob kožuh, da bi se ogrel, potlej vzame vselej pipo iz ust ter reče: „Bes te lopi, kako je mraz!“

Deček sedi sključen na sankah pa dremlje. Ubožec skoraj vso noč ni zatisnil očesa.

Mrzla sapa piše ter droban sneg naletava.

„Kaj te nič ne zebe, Francek?“ ga je vprašal oče.

„Zebe, zebe“, je zašklepetal deček z zobmi.

Klančar je snel rokavico z roke, huknil v prste, segel v žep ter dal dečku štiri vinarje. „Na! Pójdi tjakaj v gostilno, kupi si žemljo pa malo se ogrej. Kadar pa se ogreješ, pridi semle in potem se pojdem jaz gret.“

Deček je skočil ter tekel v gorko gostilno. Notri je bilo polno ljudi, stricev pa strin; a tudi gospodje so bili tam. Jedli so, pili, se pogovarjali in smejali. Gostilna je bila slikana in od stropa je visela velika svetilka. Tako lepe hiše še ni videl, kar je živ. Pri vratih je obstal ter strmel.

Zdajci je stopil k njemu črno oblečen gospod ter vprašal Francka: „Kaj bi rad?“

Francek mu je pomolil štiri vinarje, rekoč: „Žemljo.“

„No povej, kaj bi rad, in ne stoj kakor štor v gozdu“, se je obregnil nanj oni gospod v čudni črni kamižoli ter mu prinesel žemljo.

„Rad bi se malo ogrel“, je naivno prosil deček.

„No, pa sedi tjale na klop“, mu je pokazal gospod v kot.

Deček je sedel, jedel žemljo pa zrl po gostilni z velikimi očmi. Prihajali so tja prodajalci z mičkenimi, okrašenimi božičnimi drevesci, s pozlačenimi orehi ter raznovrstnimi slaščicami. Francek ni vedel, kaj naj si najprvo ogleda. Morda bi bil tam ostal do noči, a domislil se je, da so mu oče rekli: „Kadar se pogreješ, pa pridi nazaj!“

Ko se je tedaj nekoliko pogrel, je vstal, zašepetal pri vratih „z Bogom.“ ter hitel nazaj k očetu.

„Si se že pogrel?“ ga je prijazno vprašal oče.

„Sem se že, oče! Ali je lepo v gostilni!“

„Seveda je“, mu je pritegnil oče.

„Joj, oče“, je pripovedoval deček, „gospa je prišla v gostilno ter prinesla tako lepa drevesca“ — in dečku so zaiskrile oči. „Na njih so visele zlate nitj, jabolka in orehi — joj mene, ko bi bile na naših smrekah tudi take reči.“

„Le ti molči“, je dejal oče. „Na naših bo še vse kaj lepšega. Naša drevesca pokupijo le bogati ljudje ter privežejo nanja svečic in angelčkov

in ne vem vse kaj, a kadar se zmračí, prižgo svečice, pokličejo otroke in ti bodo imeli veliko veselje. Kaj se hoče, je že tako, bogati ljudje so bogati, siromaki so pa siromaki. Če ne prodava nekaj smrečic, bomo imeli v oblicah krompir za večerjo. Da te turška motika, kako me zebe. Veš kaj, Francek, ostaní malo sam tukaj. Stopim v gostilno, da se pogrejem. A če bi kdo prišel kupovat drevesec, drži večje smrečice po štiri, manjše pa po tri krone. Le štirideset vinarjev lahko dol spustiš pri vsakem drevescu. A če bi se ne mogli pogoditi za kup, skoči pome. Nič se ne boj, takoj bom nazaj.“

Francek je sedel na sanke pa čakal. Kar pride gospa v krasni obleki z deklo. Postala je pri Franckovih saneh ter z radostjo motrila lepe smrečice.

„Deček! po čem prodajaš drevesca?“

„Večja po štiri, manjša pa po tri krone“, je dejal Francek.

„Nič dol ne spustiš?“

„Samo štirideset vinarjev; a če bi se ne mogli zmeniti, moram po očeta.“

Gospa se je nasmejala, mu pogladila okroglo od mraza rdeče lice pa pristavila :

„Bova že naredila brez očeta. Ná štiri krone, štirideset vinarjev je tvojih, da si boš kaj kupil, drugo daj očetu za smrečico; pa lepo mi moraš izbrati, lepo, veš. Kako ti je pa ime?“

„Francek.“

„Tudi naš bi bil že tako velik!“ je vzdihnila gospa. „Kaj te nič ne zebe tukaj?“

„Nič. Pogrel sem se v gostilni.“

„V gostilni?“ se je začudila gospa. „Tako dete! Kaj pa si pil tam?“

Francek jo je začudeno pogledal: „Nič nisem pil, kaj pa naj pijem. I žemljo sem pojedel, pa je.“

„Si še kaj lačen?“

Deček se je nasmejajal ter pokimal z glavo.

„Nesi nam smrečico domov, pa boš pri nas jedel.“

Francku se je zmračilo čelo: „Moram počakati, da pridejo oče.“

„Kje pa so?“

„V gostilno so se šli gret.“

„Skoči po očeta, skoči, potem pa pojdeš z menoj.“

Francek je tekal po očeta ter jim z veseljem izročil denar: „Oče, gospa je kupila drevesce, pa moram iti ž njo. Brž pojdite!“

Klančar je vstal izza mize ter odšel za dečkom.

Gospa je peljala Francka v krasno stanovanje, podarila mu kave in kos potice ter stopila ž njim k lepim velikim jaslicam, v katerih je ležalo krasno, voščeno dete.

„Viš, Francek? To je naš Jezušček! No, ker si tako priden, podaril ti je tole.“

Gospa mu je stisnila v roke mičkeno čepico in suknjico po umrlem sinčku.

Francek jo je debelo pogledal, pa ni vedel, ne kod, ne kam.

„Lej ga no! To je tvoje!“ se je smejala gospa. „Le vzemi!“

„Bog Vam povrne!“ je zašepetal Francek ter hitel z veliko radostjo nazaj k očetu.

Kadar pa se je že zmračilo, sta prodala poslednjo smrečico za štiri-deset vinarjev. Francku ni hotelo v glavo, kako so mogli oče toliko odnehati. Stari Klančar se je ustavil pred prodajalno, nakupil si kave, sladkorja, pri peku žemelj, a pri mesarju mesa; vrgel nase vrv, velel dečku, naj sede na sanke, ter zaklical sam sebi: „Hi!“ — pa so se premeknile sani.

Veter je zapodil oblake, in s sinjega neba so žarele velike, jasne zvezde. Pod Klančarjem je škripal sneg in sani so kar žvižgale. Srečala sta težko obložen voz, šinile so mimo njiju lahke sani z rožljajočimi kraguljčki, pretekel jima je mršav kakor koza velik zajec cesto, in črni vran je zatrepal s perutnicami na oskoršu poleg ceste; stari Klančar je iztrkal pipo, jo nabal ter prižgal, ali Francek ni vsega tega nič opazil. Venomer je stiskal novo suknjico v naročje, a misli so mu blodile po mestu. Zdaj je bil v krasni gostilni, zdaj še v krasnejši hiši, pri oni dobri gospé.

Kadar pa sta bila že blizu doma, sta dospela v gozd. Francek se je zbudil iz svojega razmišljanja.

„Oče“, je zaklical deček na saneh.

„Kaj bi rad?“

„Ali pride tudi k nam Jezušček? Ona gospa je imela tako lepega v pozlačeni zibelki. Meni je dal Jezušček suknjico, veste, oče.“

„Morda k nam tudi pride“, je dejal Klančar pa natihem vzdihnil: „Težko, da bi naš kaj prinesel, naš je siromašen.“

„E pa kaj“, je odgovoril Francek, „saj mi je že dal.“

„Stopi dol“, je navkreber, je pripomnil oče.

Francek je skočil s sani pa gazil sneg z očetom. Drevje v gozdu je bilo kakor od kristala sklesano. Kroginkrog smrtna tišina ter bela tema. Bela tema, pravim. Človek koraka po tem belem snegu in ako zgreši pravo pot, lahko jo zgreši, saj ne ve, kod hodi v beli temi. — — — — —

Ali Klančar ni zgrešil poti, srečno sta dospela domov, baš ko je gnal pastir „Betlehemsko čredo.“

V Klančarjevi koči so bila okna razsvetljena; družina je pričakovala očeta ter so ravno začeli večerjati.

Francek, ves premrl in utrujen od poti, se je hitro spravil spat; kadar pa je zunaj trobil pastir, se mu je sanjalo, da se je rodil Jezus Kristus. Vso noč je videl v sanjah milega Jezuščka — krasno voščeno dete v pozlačeni zibelki.

Materine solzice.

Sedla je za peč; tako iz navade je sedla. Peč ni bila gorka kakor v bogato opremljenih sobah premožnih ljudi; mrzla je bila, ker Barba ni imela drv, da bi jo zakurila. Tisto malo suhljadi, kar je ležalo na ognjišču, je rabila za kurjavo pri kuhi. Mala lučca je brlela na mizi in razsvetljevala revno sobo, v kateri je bilo vse pusto in dolgočasno. Stara omara, trhljena postelja, visoka peč in mizica so bili še edini ostanki nekdanjih boljših časov. Barba je držala v roki molek in prebirala jagode. Ustnice so hitro migale. Ali prav goreča molitev ni pohitela pred Stvarnika. Preveč je bila starka navezana na zemeljske stvari, preveč so ji prihajali v spomin dogodki nekdanjih dni, stopali pred njo vsi temni in veseli trenotki.

Solzice so ji stopile v oči in ji tekale po licih. Tako težko in bolno ji je bilo pri srcu, da bi legla in zaspala na veke, da bi zaplakala glasno, da bi čul ves svet njen jok in čutil njeno žalost. Tako sama, ah, tako sama. Vsi tisti, ki so jo ljubili, so odšli in se niso vrnili. Ni se vrnil mož, ni se vrnil Pavel, njen sin.

Sveta noč je plavala nad zemljo. V srce slehernega zemljana je prinašala veselje in radost. Zatrepetali so v tajinstveni noči listi na šibki jelki, stresli so se beli kosmiči in zalesketali v luninih žarkih. In noč je bila tako bajna, čarobna, narava mirna, tiha, kakor bi plul nad njo angel Gospodov na lahnih perotih in klical z veselim, rajskim glasom: „Mir ljudem na zemlji“

Sveta noč je priplavala tudi na Barbino okno in nalahko potrkala. „Cin cin!“ je zazvenela šipa, in sveta noč je stopila v sobo. Razlil se je po njej svitel soj in zatrepetal na steni in na stropu. Barba se je stresla. In pobožalo jo je nakrat nekaj lahkega, toda le začasno. Takoj se je zopet spomnila, da je starka v zimi in da pokriva naravo že sneg in da tudi ona spada v ta sneg. In bilo ji je zopet težko...

Spomnila se je sreče in veselja prvih pomladnih dni, v katerih so ji cvetele rože in rastle klinčki. Bila je takrat radostna kakor v majevih nočeh, ko veje lahek zefir čez žitno klasje in ga vzvalovi kot vihar morskogladino, po kateri plešejo lunini žarki. Mamico je imela še tedaj in očeta. Skrbela sta zanjo. Živelci so veseli dnevi. In priplavala je tudi tedaj božična noč na zemljo in je potrkala na okence in je bila vselej z veseljem sprejeta... Lučke so gorele ob jaslicah, in Barbika je klečala poleg njih in molila novorojeno Dete. In mati je molila in oče. Mir je pa plaval povsod, po vsi prostrani naravi je bil razlit kot balzamičen vonj vzhodnih cvetk.

A prišli so tudi žalostni dnevi. Mati je umrla in oče se je preselil kmalu za njo v boljše življenje. Barbika je ostala sama. Tedaj je stopilo kruto življenje pred njo; vrtinec jo je potegnil med svet. Morala je iti v mesto služiti. Trd je bil hruh od tuje mize, ali trpeti moraš zanj, če ga hočeš jesti.

Zgodilo se je v onem času, da se je poročila z revnim kočarjem Martinom. Poštena duša je bil njen mož in priden. Od zore do mraka se je trudil, da je zaslužil zase, zanjo in Pavelčka, ki jima ga je Bog dal. Oni

dnevi so bili prijetni, čeravno trudapolni. Ali kaj bo trud, napor, delo! Sreča in ljubezen in pošteno žilvljenje zadovolji človeka bolj kot tisočeri zakladi, ki jih čuvajo krilati zmaji s sedmimi glavami.

Prišla je pa nesreča. Slabe letine so skoro do cela uničile Martina. Zadolžil se je pri bogatem kmetu, oderuhu. Da bi se iznebil dolgov, je sklenil, da gre za srečo tja v novi svet, kjer je veliko bogastva, kjer so velika mesta in široke ceste. Prosila ga je Barba, naj ne hodi. Nič ni pomagalo. Šel je, da zasluži veliko in se vrne in reši dolgov. Ali ni se več vrnil, nikdar se ni vrnil. Morda se je ponesrečil, morda je trpel prevelike napore in je omagal. In zdaj je mrtev, niti duha niti sluha ni po njem. Le dve pismi hrani kot zvest spomin nanj. Pisal ji je precej v začetku, potem pa ni bilo več pisem. In ona je postala žalostna in otožna.

Ali imela je še Pavla. Vzredila ga je v dobrega dečka. Nekaj je pa bilo v njem, kar ga je vedno gnalo po svetu. Doma ni hotel ostati, ker ni imel dela. Posestvice je prodal oderuh, ostala je le koča. S težkim srcem ga je pustila mati od doma. Ali morala ga je. Kaj naj ji dela doma?

In služil je za pastirja in hlapca, potem je pa šel v mesto. Tam da dobi več plače in laglje bo izhajal. Za priboljšek še materi kaj pošlje. In šel je in ji pisal izprva pogosto, potem so pa izostala pisma. Starka je bila žalostna in je menila, da je sin že mrtev ali saj zanjo izgubljen. Pred dvema dnevoma je dobila od njega pismo. Pisal ji je, da se vrne zopet k nji in da je ne zapusti nikoli več. Na sveti večer pride.

In nocoj ga Barba pričakuje. Težko ji je srce ob spominu nanj. Kakšen je? Ali je še dober, ali ga ni izpridil svet?

Solza ji včasih kane z lica, ustnice se pa brzo premikajo. Med molitvijo ji pa lezejo skupaj oči. Nalahno zadremlje.

Od zunaj se oglasio stopinje, okorne in počasne. Vrata se odpro, v sobo stopi porastel človek, v razcapani obleki, utrujen in izmučen.

Starka se prebudi.

„Pavle, ali si ti?“

„Da, mati! Ali morete odpustiti svojemu izgubljenemu sinu? Vrnil sem se in nikoli več ne odidem od vas.“

Tedaj sta se ob,eli dve bitji in bili srečni.

Sveta noč je plavala nad zemljo . . .

Ivo Blažič.

Pred kolodvorom.

Božična slika.

istega dne pred Božičem je bilo . . .

Stal je tam pred kolodvorom naslonjen na zid in gledal s svojimi velikimi očmi.

Nenavadno živo je bilo danes na kolodvoru. Ljudi se je že kar trlo in vendar so še vedno prihajali v naglici in obloženi z raznimi zavitki in škatljami. Vsi so bili razgreti, zasopihani morebiti od nagle hoje, ali pa od

teže raznih zavítkov, ki so jih prinesli s seboj. Razgreti obrazi so jim kar žareli, in marsikateri si je obrisal od potu rosno čelo, četudi je zunaj bril oster veter in trosil drobne snežinke na zemljo.

Prihajali so večinoma peš; mnogo se jih je vsakokrat pripeljalo z električno. Ni bilo pa tudi brez lepih kočij, ki so naglo pridrčale pred kolodvor. Iz njih so stopale lepe gospe v dragocenih oblekah, in imenitni gospodje v dolgih črnih suknjah, obrobljenih s toplo kožuhovino.

Kako različni so bili vsi ti ljudje po starosti in po stanu! Videl si lahko vse: od priprostega tovarniškega delavca do visokega mestnega uradnika, od navadno oblečene služkinje do bogate, v svilo in kožuhovino zavite gospe. In vendar so imeli vsi ti tako različni ljudje nekaj skupnega. Vsi so bili tako vedrih lic, tako jasnih obrazov, kakor bi jih najbrže ne videl noben drugi dan, četudi bi stal celo leto pri kolodvoru. Raz vseh obrazov je odsevala neka posebna zadovoljnost, nekaj tako mehkega in ugodnostnega, kakor bi jih bila pobožala sama sreča s svojimi dobrotnimi rokami . . .

Brežinov Martinek je pa stal naslonjen na zid tam blizu glavnega vhoda in gledal s svojimi črnimi očmi vse to vrvenje in vse te vesele obraze.

Malokdo je opazil revno oblečenega dečka. Saj se je vsem tako mudilo na vlak, da res niso imeli časa ozirati se in razmišljati. Kdo bi se pa tudi zmenil za vsakega paglavca v mestu? E, saj jih je povsod dosti in navihani so, da je kaj! Več slabih, nego dobrih, posebno izmed tistih, ki se vedno potikajo po ulicah.

Takih misli je menda bil tudi mestni stražnik, ki je parkrat premeril Martinka z ostrim pogledom. Že ga je hotel nekaj vprašati in najbrže zapoditi, da bi ne bil tukaj samo v napotje, pa mož si je naenkrat premislil in je pustil dečka pri miru.

Martinek pa je še vedno stal na istem mestu in tako čudno mu je bilo pri srcu, tako otožno, da bi se skoro zjokal . . .

Ob desetih je spremil na kolodvor pomočnika, ki je stanoval in delal prav pri tistem mizarskem mojstru, kjer se je učil Brežinov Martinek šele prvo leto. Pomagal mu je nesti precej težek zavitek.

„Zakaj ostaneš ti v mestu in ne greš domov?“ ga je vprašal med potjo pomočnik.

„Ne morem.“

„Zakaj ne? Morda nimaš denarja?“

„Ne, nimam denarja.“

In stopala sta zopet molčé proti kolodvoru. Prišla sta še ravno o pravem času, in pomočnik se je odpeljal veselega obraza.

Martinek se ni vrnil takoj nazaj k mojstru. Ostal je pri kolodvoru; nekaj neznanega ga je zadrževalo. Zato je stopil k vhodu in čakal že skoro cele dve uri nepremično na enem prostoru in gledal množico ljudi, ki je prihajala razgretih lic in vedrega obraza. Pozabil je, da ga zebe v noge in še po vsem životu, ko je gledal te srečne ljudi, ki imajo vsi iste želje, isto hrepenenje, kakor ga ima Martinek. Samo tem ljudem se bodo

izpolnile želje že morda v nekaterih urah, utešilo se jim bode hrepenenje. Martinek se bode pa vračal v mesto sam, tako sam, kakor še ni bil nikdar o Božiču. Vse, vse hiti ta dan v krog svojih dragih; saj niso nikjer tako lepi božični prazniki, kakor pod domačo streho, pa naj je še tako ubožna.

Martinek je bil doma daleč, daleč tam v gorski vasi, ki je bila oddaljena kakih petnajst ur hoda od velikega mesta, v katerem je prebival sedaj in se učil mizarstva. Njegovi starši so bili jako ubožni. Pa še vedno se je izhajalo, dokler so živeli oče, ki so bili viničar v velikem vinogradu nekega uradnika v bližnjem mestu. A prišla je nesreča; oče so umrli in tako sta ostala z materjo sama. Mati niso mogli opravljati težkih del v gorici, zato sta se morala izseliti. Šli so k svojemu bratu, ki je bil tudi viničar v tisti okolici. In Martinek? Martinku je gospod preskrbel, da se je šel učiti mizarstva v oddaljeno mesto, kjer je imel tisti uradnik znanca, dobrega mizarkega mojstra. Spomladi, ko se je začelo delo po vinogradih, je prišel novi viničar, in takrat sta se ločila z materjo; mati so šli k bratu, Martinek pa v oddaljeno mesto.

V mestu se mu ni ravno slabo godilo. Mojster je bil dober mož, ki je imel rad pridne delavce. In Martinek je imel že od nekaj veselje do mizarstva, zato je delal še z večjim veseljem in se učil z veliko marljivostjo težkega rokodelstva. Stanoval je pri mojstru, ki mu je skrbel tudi za hrano in obleko. Kakor rečeno, ni se mu godilo ravno slabo. Vendar se mu je zahotelo včasih po materi in po tistih lepih z žlahtno trto obsajenih gričih v njegovi domovini. Pa premagal je to hrepenenje, zamoril ga z pridnim delom . . .

Tako je bilo med letom, a danes je drugače. Danes ne dela v delavnici; danes gleda veliko množico srečnih ljudi, ki hitijo domov, domov. Zato ni čuda, da se je tudi njega polastila tako vroča želja po domu, po ljubi materi tam med vinogradnimi griči, kakor še nikdar v letu. Saj je jutri Božič; in kdo bi ne bil rad takrat doma, v svoji domovini, med svojimi ljudmi? Kdo ne bi poslušal tisti večer čudovito brnenje domačih zvonov, ki se razlega od holma do holma tako tajinstveno, tako skrivnostno . . . Slednjič se pa izgubi v sveti noči, zamre tako polahko, kakor je prišlo . . . Ej, čudovita in čarobna je sveta noč, kakor ni nobena v dolgem letu!

Da, tudi on bi rad šel domov te dni, a kako? Peš je predaleč in tudi pota ne zna. Z vlakom bi se peljal, in bi še najhitreje prišel do ljubega doma. Seveda peljal bi se že, a kdo mu bode dal denarja za vlak. Mati ga nimajo, drugače bi mu bili že poslali. Pri mojstru ni nič, četudi je dober mož. Martinek mu sedaj še toliko ne zasluži, kolikor ga stane hrana in obleka. Saj se uči še-le komaj pol leta. In kje dobiti kakih petnajst kron za vožnjo tja in nazaj? To je že denar, ki se ne pobere kar tako na cesti. Zato mora ostati v mestu, mora, ako še tako nerad . . .

Take misli so rojile Brežinovem Martinku, ki je čakal pred kolodvorom, ko sam ni vedel, zakaj in koga. Med tem časom je že prišlo par vlakov in tudi že odšlo. A vendar so še vedno prihajali ljudje na kolo-

dvor, kakor zjutraj, naglo, in na segrelih obrazih jim je žarela zadovoljnost in veselje. Le Martinek je bil sam s svojimi otožnimi mislimi. Misлил je na svojo zapuščenost v mestu, na osamelost matere tam daleč v domovini. Prevzele so ga te misli s tako silo, da je pozabil na vse okoli sebe . . .

Martinka je že nekaj časa opazoval lepo oblečen postaren gospod, kateremu se je že z obraza brala dobrohotnost. Gledal ga je s posebno zadovoljnostjo in najbrže je moral vedeti, kaj se godi v dečkovi duši, zakaj ima mokre tiste velike, črne oči.

Seveda ga deček ni opazil, ker je bil preveč zatopljen v svoje misli, iz katerih ga naenkrat vzdrami znan glas.

„Nò, Martine; kaj pa ti?“

Martinek se zdrzne in pogleda, odkod prihaja ta znani glas. Kako se začudi, ko zapazi pred seboj svojega dobrotnika, ki mu je preskrbel tako dobrega mizarskega mojstra, in pri katerem je opravljal njegov oče toliko let službo viničarja.

„Gospod Črnoga, vi tukaj . . .“

„Kaj pa čelaš tukaj?“

Martinek mu je nekaj jecljal in se mu zahvaljeval, da ga je tako dobro oskrbel. Vendar mu nikakor ni hotela prava beseda iz ust. Gospod Črnoga je dobro vedel, kaj je dečku. Zato ga hitro vpraša:

„Ali ne greš domov na počitnice?“

Deček je povesil pogled in zardel do ušes, odgovoril pa nič. Legati ni hotel, pa pravici pa tudi ni hotel povedati, ker bi potem morda mislil njegov dobrotnik, da mu pravi samo zato, da bi ga vzel s seboj.

Gospod je vse to videl in zadovoljni smehljal je obkrožil njegove ustnice, ko je izgovoril prihodnji stavek, prav počasi, kakor bi hotel videti, kakšen vtis bodo napravile njegove besede na ubogega Martinka:

„Hitro idi domov in se praznje preobleci ter povej mojstru, da se odpelješ z menoj k materi na božične počitnice. Vožnjo že jaz plačam tudi za nazaj. Vlak ima tri četrt ure zamude; ako se požuriš, lahko prideš.“

Martinek ni vedel, ali sanja, ali je resnica. Hotel se je zahvaliti dobremu gospodu, ali gospod ga ne posluša, ampak mu urno reče: „Sedaj tiho; glej, da hitro prideš, govoriva lahko med potjo.“

Brežinov Martinek je bil že ves trd od mraza in premrt od dveh-nega stanja na kolodvoru. Vendar je zdirjal tako urnih nog k svojemu mojstru, kakor bi ga sam veter nesel.

Še ni preteklo pol ure, se je že vrnil v čedni obleki, z malim zavitkom v roki. Gospodinja mu je dala nekaj malenkosti, da je nesel materi, ki se ga bo tem bolj razveselila, ker pride tako nenadoma.

Za nekaj časa sta sedela v vlaku Črnoga in Martinek ter se peljala domov. Oba sta bila srečna, zlasti pa Martinek. Pa tudi gospod Črnoga je bil vesel, ko je videl, kakšno veselje je napravil dečku.

Kompoljski.

Listje in cvetje.

Koristna zabava.

(VI. Akustika.)

V akustiki bi se dalo najti še mnogo zanimivega, n. pr. o mogočnem poku pri streljanju, o mičnem pokanju z bičem, o raznovrstnem žvižganju, o veličastnem zvonjenju, o ubrani godbi s somerno nalitimi steklenicami ali kozarci itd. itd. Vendar moramo prenehati, ker se je približal konec leta, in ker upamo, da smo dosegli svoj namen že s tem, ako smo vzbudili pri mnogih večje zanimanje za ta predmet ter bodo brezdvomno še sami nadaljevali. Treba je pa tudi slušati pregovor: Razlika mika.

Opozoriti hočemo le še na tamburico, ki v novejšem času vzbuja čimdalje večje zanimanje med Slovenci; to pa še tembolj, ker o strunah nismo še ničesar omenjali.

Kakor ima skoro vsaka dežela nekako svoje godalo, na prim. Kranjska harmoniko, Tirolska citre, Ogrska cimbele, Laška mandolino itd., tako ima Hrvaška (in druge jugoslovanske pokrajine) svoje godalo — tamburico. Pri katerem narodu ima tamburica svoj pričetek, se ne more zgodovinsko dognati.

Tamburica je jako različna po obliki in imenu: sámica, danguba, bisernica, kontrašica, trojni brač, dvojna bugarija, berde itd. Izrezljana je navadno iz enega samega kosa javorjevega lesa, zgornji del (pokrov) pa je iz smrekovine; ima dolg držaj, na katerem so zaznamovani toni in poltoni; strune, ki se opirajo na takozvano kozico, se napenjajo s posebnimi ključi v novejšem času s stroji).

Uglašene so različno, in sicer: pri bisernici in kontrašici vse štiri strune enako (v *D*); I. brač je uglašen tudi v *D*, a za oktavo nižje; pri braču II. in III. sta prvi dve struni v *D*, drugi dve v *G* itd. — Ako hočemo imeti popolni tamburaški zbor, morajo biti zastopana vsa godala: bisernica, kontrašica, brač I., II. in III., bugarija I. in II. ter berde.

Po strunah se udarja z ribjo kostjo, govejim parkljem ali celuloidom; berde naj se pa udarja s trdim usnjem.

J.

Rešitev šaljivih vprašanj v št. 11.

XV. Iz telovadbe: Ako leži bilka na tleh blizu visoke stene.

Prav je rešila: Vizjak Štefika, učenka v Ljubečni.

XVI. Iz abecednika: Abecedarji se naučijo z najmanjšim trudom prvo črko, z največjim trudom pa zadnjo.

Prav so rešili: Osterc Micika in Tončka, Šantl Micika, Rožman Zefika, Slekovec Lojzika in Micika, Štuhec Malika, učenke V. razreda pri Svetem Križu na Murskem polju.

Oboje sta prav rešila: Štelcar Josip, sluga kn. škof. pisarne v Mariboru; Balaškovič Vekoslav v Zupetinci.

Vabilo na naročbo.

Zahvaljujoč se vsem blagim mladino ljubom, ki so v preteklem letu kakorkoli podpirali naš list, jih prosimo, da bi nam ostali sami zvesti, pa še tudi pridobili novih prijateljev in pospeševateljev.

Cena „Vrtcu“ in „Angelčku“ je skupno 5 K 20 h. „Angelček“ se oddaja tudi posebej in stane na leto 1 K 20 h. (Na deset izvodov pod skupnim zavitkom se daje eden po vrhu.) — Naročnina in vsi spisi, namenjeni »Vrtcu« in »Angelčku«, naj se pošiljajo, kakor doslej, z naslovom: **Anton Kržič**, c. kr. profesor v Ljubljani, ali pa **Uredništvo „Vrtčevo“** (Sv. Petra cesta št. 78). V Ljubljani se lahko naroča tudi v „**Katoliški Bukvarni**“.

Priporočamo v nakup tudi poprejšnje letnike. Pri gospej **Tomšičevi** (Sv. Petra cesta št. 6) se dobivajo še letniki 1888—1893, vezani po 2 K 60 h; ako se jih pa kupi več skupno, se jim cena še zniža. — Pri **uredništvu** pa se dobiva: 1. „**Vrtec**“ letnik 1895—1904, vezan po 3 K; letnik 1905 po 3 K 40 h in 1906 po 4 K. — 2. „**Angelček**“ I.—XII. tečaj vezan po 80 h, XIII. in XIV. pa po 1 K. Ako kdo kupi več izvodov hkrati, se cena še primerno zniža; kdor kupi vseh **dvanajst** »Vrtcev« in **štirinajst** »Angelčkov«, jih dobi vezane za **38 K**. — 3. „**Mladinski glas**“, uglasbil **P. Angelik Hribar** (ponatis iz »Angelčka«) I. zvezek (s slikami) dvo-glasno po 24 h, II. čveteroglasno po 40 h. — 4. „**Nedolžnim srcem**“, pesmi s slikami (ponatis iz »Vrtca« in »Angelčka«) po 1 K 20 h kart. in 1 K 45 h lično v platnu. — 5. „**Iz raznih stanov**“, speval **Taras Vaziljev**. Z dodatkom »Urban iz Ribnice«. (Ponatis iz »Vrtca«.) Cena 25 h.

Letna naročnina naj se blagovoli naprej plačevati in kmalu poravnati, kjer je še kaj zaostalega. V olajšavo pošiljatve smo pridejali »položnice«.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s priložo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h

— Uredništvo in upravništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.